

WICEPREZES RADY MINISTRÓW
PRZEWODNICZĄCY KOMITETU
DO SPRAW POŻYTKU PUBLICZNEGO

Prof. Piotr Gliński

DOB.WPL.6602.22.2021.KO(1)

Warszawa, /elektroniczny znacznik czasu/

**Ogólnopolska Federacja
Organizacji Pozarządowych
ul. Szpitalna 5 lok. 3
00-031 Warszawa
e-mail: ofop@ofop.eu**

Szanowni Państwo,

w odpowiedzi na petycję z dnia 15 czerwca 2021 r. (data wpływu), w sprawie podjęcia działań na rzecz szybkiej rejestracji stowarzyszeń rejestrowych w oparciu o wzorzec statutu, uprzejmie informuję, co następuje.

Tematyka wskazana w przedmiotowej petycji została poddana gruntownej analizie, której wnioski prowadzą do stwierdzenia, iż stanowi ona przejaw ważnej inicjatywy społecznej w związku z ujętą w Konstytucji Rzeczypospolitej wolnością zrzeszania się. Niewątpliwie jest to jedna z cech podstawowych, jaka definiuje współczesne państwa demokratyczne, przez co wymaga otoczenia specjalną troską ze strony państwa. W mojej ocenie, poruszona w treści pisma inicjującego problematyka zdaje się odnosić do kwestii istotnych z punktu widzenia interesu publicznego, co powinno znaleźć odzwierciedlenie w gruntownej analizie organów władzy.

Za wiarygodną uznać należy hipotezę podmiotu występującego, odnośnie sygnalizowanego problemu, iż jedną z głównych barier, która wpływa na tworzenie stowarzyszeń jest formalizm procesu rejestracji. Analiza aktualnego stanu prawnego pozwoliła ustalić co następuje.

Proces tworzenia podmiotu jakim jest stowarzyszenie obecnie reguluje ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 2261, z późn. zm.), dalej „upos” oraz ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz.U. z 2021 r. poz. 112, z późn. zm.), dalej „ukrs”.

Zgodnie z art. 9 upos „osoby w liczbie co najmniej siedmiu, zamierzające założyć stowarzyszenie, uchwalają statut stowarzyszenia oraz wybierają komitet założycielski albo władze stowarzyszenia.”. W ten sposób stają się one jednocześnie członkami założycielami stowarzyszenia. Podkreślenia wymaga fakt, iż prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje – co do zasady - obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych – art. 3 ust. 1 upos. Ustawa różnicuje jednak sytuację cudzoziemców, co do których w przypadku posiadania przez nich miejsca zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej stosuje się w zakresie zrzeszania przepisy obowiązujące obywateli polskich – art. 4 ust. 1 upos.

Kolejną kwestią oprócz opisanego powyżej wymogu podmiotowego, jest potrzeba uchwalenia statutu stowarzyszenia, który wraz z upos stanowi podstawę jego działalności. Obligatoryjna treść statutu została określona w art. 10 ust. 1 upos. W ten sposób wskazano na minimalne składowe takiego dokumentu. Zgodnie z brzemieniem przepisu są to: nazwa stowarzyszenia, odróżniająca je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji (1), teren działania i siedziba stowarzyszenia (2); cele i sposoby ich realizacji (3); sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków (4); władze stowarzyszenia, tryb dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu oraz ich kompetencje (5); możliwość otrzymywania przez członków zarządu wynagrodzenia za czynności wykonywane w związku z pełnioną funkcją (6); sposób reprezentowania stowarzyszenia, w szczególności sposób zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności uchwał władz stowarzyszenia (7); sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich (8); zasady dokonywania zmian statutu (9); sposób rozwiązania się stowarzyszenia (10). Oprócz wskazanych wyżej konstytutywnych elementów, statut może zawierać także inne fakultatywne postanowienia, na co wskazuje użyte przez ustawodawcę w komentowanym przepisie sformułowanie „w szczególności”. Innymi słowy, nie jest to katalog zamknięty, z uwagi na fakt, iż członkowie założyciele mogą regulować w statucie również inne kwestie.

Jeżeli statut zostanie przyjęty (uchwalony) przez członków założycieli staje się on następnie częścią wniosku składanego do sądu rejestrowego. Na tej podstawie zostaje też określona tzw. działalność statutowa stowarzyszenia, która odnosi się głównie do celów stowarzyszenia i sposobów ich realizacji. Co do zasady działalność statutowa nie może przynosić zysku stowarzyszeniu. Zysk jest możliwy jedynie w ramach prowadzenia działalności gospodarczej i to wyłącznie w sytuacji, gdy w stowarzyszeniu jest ona prowadzona i zarejestrowana w Rejestrze Przedsiębiorców. Przy czym nawet wtedy, ta działalność gospodarcza ma charakter pomocniczy, a zysk z niej jest przeznaczany na działalność statutową. Zaznaczyć też należy, że działalność statutowa może być realizowana jako nieodpłatna i odpłatna działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz.U. z 2020 r. poz. 1057 z późn. zm.) w zw. z art. 6 tej ustawy.

Przechodząc wreszcie do kwestii rejestracji stowarzyszenia w KRS należy podkreślić, że w związku z nowelizacją ustawy o KRS, od 1 lipca 2021 r. nastąpił dualizm ciążących na tych podmiotach obowiązków. Mianowicie, rejestrując stowarzyszenie, które ma realizować się prowadząc działalność gospodarczą - wniosek składa się tylko elektronicznie po zarejestrowaniu i zalogowaniu się na Portal Rejestrów Sądowych, gdzie dostępne są e-formularze. Z kolei dla stowarzyszeń nie prowadzących działalności gospodarczej przewidziano dwutorową ścieżkę. Pierwsza to pozostanie przy podstawowej wersji papierowej, druga zaś pozwala na skorzystanie z trybu elektronicznego, jak w przypadku stowarzyszeń prowadzących działalność gospodarczą. Ostatecznie do wniosków rejestrowych załączyć należy dokumenty w postaci: statutu stowarzyszenia, protokół z zebrania założycielskiego, listę członków założycieli, podjęte na zebraniu uchwały, oświadczenia członków zarządu o ich adresach do doręczeń, z których każdy musi być podpisany przez właściwe osoby. Po dokonaniu wpisu, stowarzyszenie uzyskuje osobowość prawną.

Na marginesie dodać należy, że stowarzyszenia, które nie prowadzą działalności gospodarczej, nie ponoszą opłat za rejestrację w KRS w oparciu o art. 17 ust. 3 upos, w przeciwieństwie do tych, które taką działalność prowadzą.

Odnosząc się do przedstawionych przez Państwa propozycji wprowadzenia instrumentu prawnego analogicznego do systemu S24 – służącego do elektronicznej rejestracji spółek (jednocześnie nie zastępującego obecnej ścieżki rejestracji, a jedynie będącego w stosunku do niej rozwiązaniem dodatkowym), polegającego na wprowadzeniu wzorca statutu

stowarzyszenia w drodze rozporządzenia właściwego ministra oraz w konsekwencji wprowadzenia odpowiednich przepisów w ustawie Prawo o stowarzyszeniach oraz ustawie o Krajowym Rejestrze Sądowym, uprzejmie informuję, iż prezentują one wysoki poziom merytoryczny, nad którym należałoby podjąć dalej idące rozważania. Zastosowanie podobnego mechanizmu jak w przypadku rejestracji spółek w systemie S24 wychodzi naprzeciw postępującemu procesowi cyfryzacji społeczeństwa, a także woli odformalizowania spraw urzędowych. W związku z czym, chociażby z tych powodów pomysł ten zasługuje na uznanie. Nie będzie więc założeniem zbyt daleko idącym, iż sukces jaki spotkał system internetowej rejestracji spółek może przynieść wymierne korzyści również w przypadku stowarzyszeń. W mojej ocenie przedstawiony przez Państwa wzór ogólny statutu stowarzyszenia zawiera solidne podstawy merytoryczne do poszerzenia debaty nad tą kwestią. Z powyższym wiąże się nierozzerwalnie powinność pogłębionej analizy pod kątem zmiany obowiązujących aktów prawnych obejmujących tę materię. Zgodnie z poczynionymi postulatami istniałaby potrzeba dostosowania m.in. przepisów o KRS do nowych potrzeb jednostek jakimi są stowarzyszenia.

Podobna regulacja prawna znalazła, jak już wspomniano, zastosowanie w przypadku spółek prawa handlowego, których umowa jest zawierana przy wykorzystaniu wzorca umowy udostępnionego w systemie teleinformatycznym. Dla przykładu należy tu wspomnieć o rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 stycznia 2015 r. w sprawie określenia wzorców dotyczących spółki z ograniczoną odpowiedzialnością udostępnionych w systemie teleinformatycznym (Dz.U. z 2019 r. poz. 1483). Analogiczne rozwiązanie legislacyjne mogłoby znaleźć zastosowanie w kwestii postulowanej w przedmiotowej petycji.

Konkludując, jeżeli weźmiemy pod uwagę aktualnie działające mechanizmy dotyczące prostej rejestracji spółek, a także treść i charakter proponowanych zmian w przepisach prawa, uznać należy, iż wymagają one co najmniej ustosunkowania ze strony Ministra Sprawiedliwości.

W związku z powyższym wystąpiłem do Ministra Sprawiedliwości o wyrażenie poglądu na sytuację i ocenę postulowanych rozwiązań. Jednocześnie jako Przewodniczący Komitetu ds. Pożytku Publicznego pragnę dodać, iż w przypadku woli podjęcia przez resort sprawiedliwości inicjatywy legislacyjnej wobec zasygnalizowanej problematyki, uprzejmie deklaruję chęć współpracy celem wypracowania regulacji w omawianym zakresie.

Z poważaniem

Piotr Gliński

Przewodniczący Komitetu ds. Pożytku Publicznego
/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/